

RAČUNOVODSTVENI INFORMACIONI SISTEMI

Prof. dr Ana Lalević Filipović

Mail: analf@ucg.ac.me

NAČIN OCJENJIVANJA

Elementi ocjene	Opis	Max	Napomena
KOLOKVIJUM I	Terijski dio/ Rad u softveru	30	Na časovima u računarskoj sali (prof. dr Ana Lalević Filipović; Predstavnik kompanije „Data Design“
Kolokvijum II (Praktični rad)	a) Kreiranje baze podataka (access)- Docent dr Saša Vujošević (30) b) Excel-Mr Milica Vukčević (20)	50	Na časovima u računarskoj sali
CASE STUDY (završni dio)		20	Izrada pisanog dijela rada individualno ili u grupama
Ukupno:		100	

7. POPRAVNI KOLOKVIJUMI

(I, II ili oba nepoložena, kao i studenti koji nisu zadovoljni ostvarenim brojem poena) –

8. POPRAVNI ZAVRŠNI ISPIT –

Student koji nije položio završni ispit polaže popravni završni ispit;

Zaključna ocjena	
Ukupan broj ostvarenih bodova	Ocjena
90 - 100	A
80 - 89,99	B
70 - 79,99	C
60 - 69,99	D
50 - 59,99	E
0 - 49,99	F

Termini aktivnosti

- **I Kolokvijum** (rad u softweru)- 09. 3 2023
- Popravni I kolokvijum- 16. 3 2023-

Praktični (naknadno dostaviti termin)-na računarima praktičan primjer

Sadržaj predmeta predavanja (teorijski dio)

- Uvod u RIS
- Metodologija organizovanja RIS-a
- Obrada transakcija
- Računovodstveno informacione tehnologije i softveri

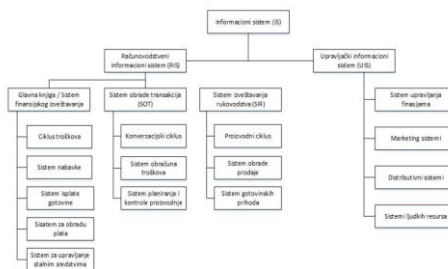
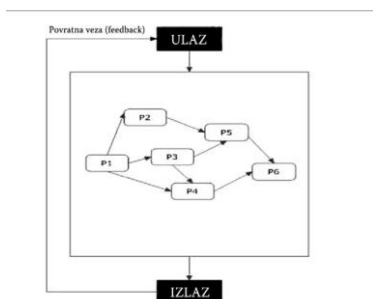

Pitanja?

PREDUZEĆE?

INFORMACIONI SISTEM?

Sistem!

ŠTA JE TO RIS?

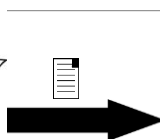
INPUT

OBRADA

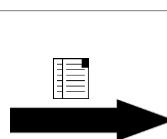
OUTPUT

Poslovna transakcija (promjena)

Evidencija u skladu sa međunarodnim standardima.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Bilans stanja
Bilans uspjeha
Izveštaj o novčanim tokovima
Izveštaj o promjenama na kapitalu
Napomene

“I FAZA”

9

RAČUNOVODSTVO

TRANSAKCIJA/ DOGAĐAJ/ OKOLNOST INPUT strana RIS-a

POJAM

- **ekonomske aktivnosti, ekonomske promjene..** transakcija, okolnost, događaj koja proizvodi određeni uticaj na finansijski položaj preduzeća, odnosno njegovu rentabilnost i likvidnost, ...

Transakcijama podrazumijevaju poslovne aktivnosti koje, u okviru svog poslovanja, redovno sprovodi privredni subjekt i koje dovode do promjena njegovih sredstava, obaveza i kapitala (uz mogući nastanak prihoda i rashoda).

Događajim podrazumijevaju aktivnosti koje nijesu poslovne, ali dovode do izmjena na sredstvima, obavezama ili kapitalu privrednog subjekta, kao što su na primjer oštećenja sredstava, nelikvidnost poslovnih partnera i sl.

Okolnostim podrazumijevaju promjenu određenih stanja (uslova poslovanja) u kojima privredni subjekt posluje, kao što su, na primjer, opšti indeks rasta cijena na malo, promjena kursa domaće valute u odnosu na strane valute, itd.

- **Napomena: MORA da bude potvrđena (verifikovana) knjigovodstvenim dokumentom...**

KNJIGOVODSTVENA DOKUMENTACIJA

Vodenje poslovnih knjiga

Član 19

.....

Računovodstvena evidencija mora biti zasnovana na vjerodostojnoj računovodstvenoj dokumentaciji, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva i mora da prikazuje istinito finansijsko stanje i rezultate poslovanja.

Čuvanje poslovnih knjiga-Zakon o računovodstvu

Član 22

Pravno lice je dužno da čuva poslovne knjige i to:

1) **godišnje obračune zarada zaposlenih lica ili originalne isplatne liste** za periode za koje se ne raspolaže godišnjim obračunima potpisanim od strane zaposlenih, trajno;

3) **knjigovodstvene isprave** na osnovu kojih su vršena knjiženja čuvaju se najmanje pet godina, a prodajni i kontrolni blokovi, pomoćni obrasci i slična dokumentacija, kao i isprave koje se odnose na poslovne platnog prometa u instituciji koja obavlja platni promet najmanje tri godine.

Finansijski izvještaji, poslovne knjige i **knjigovodstvene isprave iz stava 1 ovog člana čuvaju se u originalu.**

10

“II FAZA”-EVIDENCIONI ASPEKT

11

PROCES OBRADE PODATAKA

Evidencioni aspekt

- Otvaranje,
- Knjiženje,
- Sumiranje,
- Usaglašavanje,
- Zaključak poslovnih knjiga

100 Zrnatun		4 Trošak bolnice		2 Obveza za prigodno darivanje zaposlenika	
8 ^a	x	2.900	2.	2.900	2.900
		400	6.	4.600	600
				8.400	400
102 Magajna		4 Trošak prigodnih darova djeci		220 Obveza prema dobavljaču	
8 ^a	x	600	4.	600	
				6.400	400
1 Prihod od prodaje robe		71 Trošak nabave robe		2 Obveza za PDV	
5.	72		5.	328	
					72.7
1 Potraživanje od zaposlenika		75 Prihod od prodaje robe			
7.	400		400	6.	328
					7.

12

 RACUNOVO
 DSTVO

SKREĆEMO PAŽNJU! KARAKTERISTIKE KONTA

HOMOGENOST

- **samo** onih poslovnih (ekonomskih) operacija (promjena) ili samo onih jedinica vrijednosti koje se na njega odnose
- **Primjer** - Ako je na računu blagajna proknjižena promjena koja je trebala da bude proknjižena na računu tekući (poslovni) račun, tada **račun blagajna nije homogen**

INTEGRALNOST

- **sve** ekonomske promjene-jedinice vrijednosti koje se na njega odnose.
- **Primjer: Račun tekući (poslovni) račun iz prethodnog primjera nije integralan**, na njemu se ne nalazi jedna promjena koja je greškom proknjižena na računu blagajna

KONTNI OKVIR ZA PRIVREDNA DRUŠTVA I DRUGA PRAVNA LICA (KLASE)

AKTIVA	Iskaz o finansijskoj poziciji /Bilans stanja/		Pasiva
<p><i>Klasa 0 - Neuplaćeni upisani kapital i stalna imovina</i></p> <p><i>Klasa 1 - Zalihe</i></p> <p><i>Klasa 2 - Kratkoročna potraživanja i plasmani</i></p> <p><i>gotovina</i></p>			<p><i>Klasa 3 – Kapital</i></p> <p><i>Klasa 4 - Dugoročna rezervisanja i obaveze</i></p>
Rashodi	Bilans	uspjeha	Prihodi
<p>Klasa 5 Rashodi</p> <p>Grupa 50-55 - Poslovni rashodi</p> <p>Grupa 56 - Finansijski rashodi</p> <p>Grupa 57 - Ostali rashodi</p> <p>Grupa 58 - Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti imovine</p> <p>Grupa 59 – Gubitak poslovanja koje je obustavljeno, rashod iz prethodnih izvještajnih perioda i prenos rashoda</p>			<p>Klasa 6 Prihodi</p> <p>Grupa 60-65 - Poslovni prihodi</p> <p>Grupa 66 - Finansijski prihodi</p> <p>Grupa 67 - Ostali prihodi</p> <p>Grupa 68 - Prihodi od usklađivanja vrijednosti imovine</p> <p>Grupa 68 - Dobitak poslovanja koje je obustavljeno, rashodi iz prethodnih izvještajnih perioda i prenos Prihoda</p>

Klasa 7-Otvaranje i zaključak računa stanja i uspjeha
Klasa 8-Vanbilansna evidencija

Klasa 9 -obračun troškova i učinaka

POSLOVNE KNJIGE

Evidentiranje poslovnih transakcija, kontrola izvršenih knjiženja...čuvanje i korišćenje podataka...uvid u hronologiju knjiženja....

Vodjenje poslovnih knjiga-Zakon o računovodstvu

Član 19

Pravna lica dužna su da vode poslovne knjige.
Poslovne knjige vode se po sistemu dvojnog knjigovodstva.
Poslovne knjige su dnevnik, glavna knjiga i pomoćne evidencije.

Pravno lice dužno je da registruje sve poslovne transakcije i vodi njihovu evidenciju u poslovnim knjigama.

Output strana RIS-a

RAČUNOVODSTVENI PODATAK

- *Neutralna činjenica iz računovodstvene baze podataka (broj, riječ...)*
- **PRIMJER:**
  - u 2014.g. firma je ostvarila prihode od prodaje gotovih proizvoda u vrednosti 100.000 eura!

RAČUNOVODSTVENI POKAZATELJ

•**Međusobni odnos između računovodstvenih, vrijednosnih ili ičina ...**

RAČUNOVODSTVENA INFORMACIJA

•predstavlja *transformisan računovodstveni podatak ili pokazatelj koji ima smisaoni sadržaj i formu, koji je namjenski usmeren na korisnika i koji služi da pomoću njega adekvatno ostvari neki zadatak u domenu upravljačkih i poslovnih aktivnosti preduzeća*

•**PRIMJER:**

-u tekućoj godini u odnosu na prethodnu prihodi od prodaje su se smanjili za 25%

Kao cjelina finansijski iskazi predstavljaju **računovodstvene informacije**
Djelovi tih izvještaja – pozicije, čine *računovodstvene podatke*

Pitanje za diskusiju:

Npr. Ako kažemo „**prihod, 20.000€, 2020.**“ šta je to?

Npr. Ako kažemo „**prihod, 20.000€, 2020.**“ to ništa ne znači jer je samo riječ, slovo, broj. Dakle, na osnov toga ništa ne možemo zaključiti niti donijeti bilo kakvu odluku, pa stoga gore navedeno nije ništa drugo nego **podatak**.

Npr. Ako imamo „**prihod u To=20.000€, a u T1=25.000€**, onda dobijamo **index: $I_t = \frac{T_{2021}}{T_{2020}}$**
100 = 25%. Šta je zapravo ovaj index?

Npr. Ako imamo „**prihod u To=20.000€, a u T1=25.000€**, onda dobijamo **računovodstveni pokazatelj: $I_t = \frac{T_{2021}}{T_{2020}} + 100 = 25\%$** “ to ništa ne znači jer je samo broj. Dakle, na osnov toga ništa ne možemo zaključiti niti donijeti bilo kakvu odluku, pa stoga gore navedeno nije ništa drugo nego u osnovi računovodstveni **podatak**.

Npr. Ako bi rekli da je vrijednosti realizovane količine robe u 2021. u odnosu na prethodnu 2020. godinu poraslo za 25%, šta je to?

Npr. Ako imamo „**prihod u To=20.000€, a u T1=25.000€, Index: $\frac{T_{2021}}{T_{2020}} + 100 = 25\%$** “ to opet ništa ne znači jer je samo u pitanju broj, odnosno pokazatelj. Davanjem podatku/pokazatelju određeni **kontekst (smisao ili sadržaj)** vrši se njihova transformacija u **računovodstvenu informaciju**. Npr. ako bi smo rekli da je vrijednosti realizovane količine robe u 2021. u odnosu na prethodnu, 2020. godinu poraslo za 25%, onda bi podaci/pokazatelji **postali računovodstvena informacija** jer na taj način korisnik ima cjelovitiji uvid o poslovanju preduzeća, te na osnovu toga je u mogućnosti da donese pouzdanim poslovnu odluku.

FINANSIJSKI ISKAZI opšte namjene - pojam, cilj i klasifikacija

POJAM I CILJ

- **Finansijski iskazi**-strukturirani finansijski prikaz finansijskog položaja preduzeća i poslovnih promjena koje su nastale.

Prema Konceptualnom okviru finansijskog izvještavanja **cilj finansijskog izvještavanja opšte namjene je pružanje finansijskih informacija o izvještajnom entitetu koje su korisne postojećim i potencijalnim investitorima, zajmodavcima i drugim povjericima prilikom donošenja odluka o obezbjeđivanju resursa entitetu. Takve odluke obuhvataju kupovinu, prodaju ili držanje vlasničkih i dužničkih instrumenata i obezbjeđivanje ili izmirenje zajmova i ostalih kreditnih formi.**

Prema **MSR 1** (prf. 27) „**Subjekt je dužan svoje finansijske izvještaje, izuzev informacija o novčanim tokovima,**

Značenje izraza-Zakon o računovodstvu

Član 2

- Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu, imaju sljedeća značenja:
- 1) **finansijski iskazi** u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (u daljem tekstu: MRS), odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu: MSFI) su:
    - iskaz o finansijskoj poziciji (u daljem tekstu: bilans stanja);
    - iskaz o ukupnom rezultatu (u daljem tekstu: bilans uspjeha);
    - iskaz o novčanim tokovima;
    - iskaz o promjenama na kapitalu;
    - napomene uz finansijske iskaze.
  - 2) **finansijski izvještaji** su skup finansijskih iskaza i drugih pratećih izvještaja koji obuhvataju i izvještaje menadžmenta, komentare uprave, mišljenja i druge isprave.

MRS 1 navodi „*finansijski izvještaji pružaju informaciju o: a) imovini; b) obavezama; c) kapitalu; d) prihodima i rashodima, uključujući dobitke i gubitke; e) uplatama vlasnika i isplata vlasnicima po osnovu kapitala u njihovom svojstvu vlasnika; i f) novčanim tokovima subjekta. Ove informacije, zajedno s*

MRS 1 navodi da potpuni set finansijskih iskaza za pravna lica čini:

izvještaj o finansijskom položaju /Bilans stanja/ na kraju perioda;

izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti /Bilans uspjeha/ u toku perioda;

izvještaj o promjenama kapitala tokom perioda;

izvještaj o novčanim tokovima tokom perioda;

bilješke, koje obuhvataju kratak pregled važnih računovodstvenih politika i druga objašnjenja; i

izvještaj o finansijskom položaju na početku najranijeg uporednog perioda ako subjekt neku računovodstvenu politiku primjenjuje

MRS 1 u prf. od 112 do 116 navodi šta sve treba da obuhvati struktura Bilješki uz finansijske izvještaje. Njihov značaj proizilazi otuda što pomažu korisnicima da bolje razumiju finansijske izvještaje i kao i da im pruže olakšanje prilikom pravljenja uporedne analize sa finansijskim izvještajima drugih entiteta. Posebno skrećemo pažnju na prf. 114 u kome se navodi: da bilješke treba da sadrže: a) izjavu o usklađenosti sa MSFI-ima; b) sažetak primijenjenih važnih računovodstvenih politika; c) informacije koje potkrepljuju stavke prikazane u izvještaju o finansijskom položaju izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti, u odvojenom računu dobiti i gubitka (ako je prezentiran), izvještaju o promjenama kapitala i izvještaju o novčanim tokovima, po redoslijedu

Pripremanje i dostavljanje finansijskih iskaza

MRS 1 kaže „*Subjekt je dužan potpune finansijske izvještaje, uključujući uporedne informacije, prezentirati najmanje jednom godišnje*“, na osnovu

Pripremanje i dostavljanje finansijskih iskaza - Zakon o računovodstvu

Član 10

Pravno lice dužno je da pripremi godišnje finansijske iskaze i konsolidovane iskaze sa stanjem na dan 31. decembra poslovne godine, odnosno na dan registracije statusnih promjena (spajanje, pripajanje, podjela) i na dan donošenja odluke o dobrovoljnoj likvidaciji pravnog lica.

MRS 34 Periodično finansijsko izvještavanje ne navodi koji entiteti su u obavezi da vrše periodično izvještavanje ali navode da ukoliko država i njena regulatorna tela, računovodstvena tijela ili pak berze zahtijevaju uvid u periodične informacije, mogu

Dostavljanje finansijskih iskaza - Zakon o računovodstvu

Član 17

Pravno lice koje emituje hartije od vrijednosti i druge finansijske instrumente kojima se trguje na organizovanom tržištu, kao i matično pravno lice koje je dužno da sastavlja konsolidovane finansijske iskaze, dužno je da u pisanom i elektronskom obliku sačinjava i dostavlja Komisiji za hartije od vrijednosti (u daljem tekstu: Komisija) godišnje i kvartalne finansijske izvještaje.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, banke su dužne da, u pisanom i elektronskom obliku, sačinjavaju i dostavljaju godišnje i kvartalne finansijske izvještaje Centralnoj banci Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka), a osiguravajuća društva, u pisanom i elektronskom obliku, sačinjavaju i dostavljaju godišnje i kvartalne finansijske izvještaje Agenciji za nadzor osiguranja (u daljem tekstu: Agencija).

slobodno trguju na berzi i spadaju u red akcionarskih društava

Zakonski okvir..odgovornost, objavljivanje i čuvanje poslovnih knjiga

Odgovornost i obaveza za sastavljanje i objavljivanje finansijskih izvještaja i izvještaja menadžmenta Zakon o računovodstvu

Član 18

Članovi upravnih i nadzornih organa pravnog lica kolektivno su odgovorni za sastavljanje i objavljivanje, u skladu sa ovim zakonom:

- godišnjih finansijskih izvještaja, izvještaja menadžmenta, i izjave o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja; i

- konsolidovanih finansijskih izvještaja, konsolidovanih izvještaja menadžmenta i konsolidovanih izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja.

Čuvanje poslovnih knjiga-Zakon o računovodstvu

Član 22

Pravno lice je dužno da čuva poslovne knjige i to:

2) finansijski izvještaj (godišnji račun), glavnu knjigu i prateći dnevnik čuva najmanje deset godina, a pomoćne knjige i finansijske izvještaje za kraće izvještajne periode, najmanje pet godina;

Finansijski izvještaji, poslovne knjige i knjigovodstvene isprave iz stava 1 ovog člana čuvaju se u originalu.

2!!! Kvalitativne karakteristike finansijskih iskaza

- cilj finansijskog izvještavanja opšte namjene je pružanje finansijskih informacija o izvještajnom entitetu koje su korisne postojećim i potencijalnim investitorima, zajmodavcima i drugim povjericima prilikom donošenja odluka o obezbjeđivanju resursa entitetu.

FUNDAMENTALNE

RELEVANTNOST

- o relevantna informacija može napraviti razliku u odlukama ako ima vrijednost predviđanja, vrijednost potvrđivanja, ili oba.

VJERODOSTOJNA PREZENTACIJA

- o oslobođena bilo kakvih predrasuda i materijalno značajnih grešaka, i kao takve su upotrebljive za poslovno odlučivanje.

UNAPREĐUJUĆE

UPOREDIVOST

- o uporede bilansne pozicije izvještajno entiteta u uzastopnim periodima, kako bi se sagledali trendovi u njegovoj finansijskoj poziciji, odnosno u njegovoj uspješnosti poslovanja.

PROVJERLJIVOST

- o treba da obezbijedi kredibilitet (vjerodostojnost) i objektivnost omogućavajući nezavisnim stručnim licima da dodju do istih ili sličnih zaključaka

BLAGOVREMENOST

- o dostupnost investitorima i povjericima, prije donošenje poslovno-finansijskih odluka, čime bi iste mogle da utiču na sam čin donošenja odluke.

RAZUMLJIVOST

- o informacija koja je sadržana u finansijskom izvještaju mora biti tako uobličena i prezentovana kako bi omogućila da je korisnici razumiju